

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

**STAIL PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU SEBAGAI BAHASA KEDUA
DALAM KALANGAN PELAJAR PERIBUMI DI SARAWAK**

BATIK ANAK BIDIN

FBMK 2011 30

**STAIL PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU
SEBAGAI BAHASA KEDUA DALAM
KALANGAN PELAJAR PERIBUMI DI
SARAWAK**

BATIK ANAK BIDIN

**DOKTOR FALSAFAH
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA**

2011

**STAIL PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU SEBAGAI BAHASA KEDUA
DALAM KALANGAN PELAJAR PERIBUMI DI SARAWAK**

Oleh

BATIK ANAK BIDIN

**Tesis Dikemukakan kepada Sekolah Pengajian Siswazah,Universiti Putra
Malaysia SebagaiMemenuhi Keperluan untuk Doktor Falsafah**

November 2011

**KUABADIKAN
KERINGATKU YANG SUCI
TITISAN AIR MATA MUTIARA
UNTUKMU
AYAH BIDIN SANGO (MENDIANG)
IBU BELINING LAMAT
IDOH, UPIE, SAMBUN, NELUS
& THIRUNAVAKARASSU Jr. KARASSU
KERANA
PENGORBANAN & SOKONGAN KALIAN
TIADA UKURAN KETINGGIAN NILAINYA
DAN JUGA**

**KUKONGSIKAN KEJAYAAN KUINI
DENGAN KAMU YANG KURINDUI SELALU
JAWAT, ANNA ETIN, SANGU, AMBAS & UMANG
UNGGIK
CONNIE & BRIAN ASUL
RAPHAEL SULANG, RENE'E SADEE & RAUL
ENCHANA
DENGAN HARAPAN SEMOGA
KAMU MENGERTI BAHAWA
DALAM HIDUP INI
USAHA & KEGIGIHAN TANGGA KEJAYAAN
KERANA
YANG BULAT TAK AKAN DATANG BERGOLEK
YANG PIPIH TAK AKAN DATANG MELAYANG**

© COPYRIGHT UPM

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia sebagai memenuhi keperluan untuk Ijazah Kedoktoran

**STAIL PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU SEBAGAI BAHASA KEDUA
DALAM KALANGAN PELAJAR PERIBUMI DI SARAWAK**

Oleh

BATIK ANAK BIDIN

November 2011

Pengerusi : Prof. Madya Vijayaletchumy A/P Subramaniam, PhD

Fakulti : Bahasa Moden dan Komunikasi

Kajian ini merupakan suatu kajian psikolinguistik tentang stail pembelajaran Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam kalangan pelajar peribumi Iban di Sarawak berdasarkan jantina, aliran pelajaran, dan kemampuan prestasi. Kajian juga bertujuan untuk membandingkan pencapaian Bahasa Melayu berdasarkan jantina. Kajian ini berdasarkan Model Pembelajaran Dunn dan Dunn (1992). Subjek kajian terdiri daripada 170 orang pelajar tingkatan empat dari lima buah sekolah menengah di Bahagian Betong di Sarawak. Dapatan kajian diperoleh menggunakan alat kajian borang soal selidik dan analisis markah pelajar diperoleh daripada pihak berkuasa di sekolah-sekolah berkenaan. Penganalisan data menggunakan pendekatan kualitatif dan kuantitatif. Keputusan kajian menunjukkan bahawa terdapatnya persamaan stail pembelajaran Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam kalangan pelajar peribumi Iban di Sarawak dari semua lima rangsangan. Dalam rangsangan emosi, majoriti pelajar memiliki motivasi intrinsik yang tinggi, bertanggungjawab positif tetapi

mempunyai keazaman yang rendah, dan senang belajar dengan pembelajaran struktur terikat. Dalam rangsangan psikologi, majoriti pelajar cenderung kepada stail pembelajaran reflektif dan analitikal. Kajian seterusnya mendapati bahawa majoriti pelajar lebih dominan otak kanan, akan tetapi pelajar Aliran Sains didapati dominan otak kiri. Dalam rangsangan persekitaran, majoriti pelajar mementingkan reka bentuk asrama dan tempat tinggal. Selain itu, majoriti pelajar lelaki peka terhadap bunyi yang bising. Dalam rangsangan fisiologi, majoriti pelajar memilih stail belajar *kinesthetic-tactile*, dan suka belajar pada waktu pagi. Dalam pada itu, majoriti pelajar dalam kategori cemerlang suka belajar sambil makan dan minum, tetapi pelajar dalam kategori prestasi baik dan lemah tidak mementingkan makan dan minum. Dalam rangsangan sosiologi, didapati majoriti pelajar telah memilih belajar dengan orang dewasa, tetapi pelajar lelaki lebih selesa belajar dalam kumpulan. Kajian mendapati bahawa pelajar lelaki, pelajar Aliran Sains, dan pelajar dalam kategori prestasi baik dan lemah lebih dominan kepada stail pembelajaran berasaskan elemen psikologi pembelajaran reflektif. Majoriti pelajar perempuan, dan pelajar Aliran Kemanusiaan cenderung kepada stail pembelajaran elemen emosi tanggungjawab positif. Majoriti pelajar dalam kategori prestasi cemerlang dominan kepada stail berasaskan elemen persekitaran bilik darjah. Dapatan kajian telah mendapati bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan dalam pencapaian bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam kalangan pelajar peribumi Iban di Sarawak berdasarkan jantina. Secara keseluruhannya, stail pembelajaran Bahasa Melayu yang paling diminati oleh pelajar Iban ialah stail pembelajaran berasaskan elemen persekitaran. Walau bagaimanapun, stail pembelajaran yang paling dominan yang diamalkan oleh pelajar ialah stail pembelajaran berasaskan elemen psikologi pembelajaran reflektif dan analitikal. Dengan ini, diperlihatkan bahawa Model Pembelajaran Dunn dan Dunn

(1992) telah berjaya diaplikasikan dalam meneliti stail pembelajaran bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam kalangan pelajar peribumi Iban di Sarawak. Kajian lanjutan juga dapat dibuat untuk mengenal pasti stail pembelajaran dalam kalangan peribumi yang lain di Malaysia.

Abstract of thesis presented to the Senate of Universiti Putra Malaysia in fulfillment of the requirement for the Doctor of Philosophy

THE LEARNING STYLE OF MALAY LANGUAGE AS A SECOND LANGUAGE AMONG THE INDIGENOUS STUDENTS IN SARAWAK

By

BATIK ANAK BIDIN

November 2011

Chairperson : Assoc. Prof. Vijayaletchumy A/P Subramaniam, PhD

Faculty : Faculty of Modern Language and Communication

The current study is a psycholinguistic examination of the learning style of Malay as a second language among the indigenous “Iban” students of Sarawak based on gender, subject stream and performance capacity. The study also compared the marks in Malay Language based on gender. The research was modeled after Dunn and Dunn Learning Model (1992). Subjects of the study are 170 form four students from five secondary schools in Betong Division of Sarawak. Information for the study was collected with questionnaires, while the students’ marks in Malay Language were collected from the relevant schools authorities. Data for the study was analyzed using both qualitative and quantitative methods. Results of the study revealed similar styles of learning Malay Language in the five stimulations. In cases of emotional stimulation, majority of the students possessed high intrinsic motivation, positive responsibility, but less persistence and preferred structured lessons. In psychological

stimulation, majority of the students preferred reflective and analytical style of learning. The study further revealed that the students were mostly right brain dominant, while students of Science Stream are mostly left brain dominant. In environment stimulation, the students were also found to prefer formal design of hostels and shelters. Furthermore, male students were discovered to be sensitive to noise. In cases of physiological stimulation, majority of the students choose kinesthetic-tactile style of learning and preferred to study in the morning. The physiologically stimulated students in the excellent category preferred to eat and drink while studying, while those in the good and weak categories did otherwise. However, in sociological stimulation, most students preferred to study under adult supervision, while majority of male students preferred studying in groups. Results of the study further suggest that majority of the male students, students from the Sciences, and students in good and weak categories preferred reflective learning style of psychological element, while the female students and a majority of the students from the Humanities preferred the learning style based on the positive responsibility of emotional elements. However, students in the excellent category preferred the learning style based on the classroom design of environmental element. Findings of the study further suggest no difference in academic achievement of learning Malay as a second language among native Iban students in Sarawak based on gender. On the whole, result of the research shows that the learning style of Malay Language as a second language among indigenous Iban students in Sarawak is based on environmental element. However, the most dominant style of learning Malay language is psychologically based on reflective and analytical learning. Hence, Dunn and Dunn Learning Model (1992) proved successful in the identification of Malay

Language learning style as a second language among Iban students in Sarawak.

Further studies may explore the learning style of other indigenous races in Malaysia.

PENGHARGAAN

Penyelidikan amat bersyukur kepada Tuhan kerana atas rahtmat dan berkat-NYA, tesis ini dapat disiapkan dengan jayanya.

Sekalung doa restu dan jutaan terima kasih yang tidak terhingga ditujukan kepada Prof. Madya Dr. Vijayaletchumy A/P Subramaniam (selaku Pengerusi), Prof. Madya Dr. Noor Aina Bt Dani dan Prof. Madya Dr. Che Ibrahim B Salleh (selaku ahli jawatankuasa) kerana sentiasa bertimbang rasa dan tenang dalam memberi bimbingan, tidak pernah jemu memberi tunjuk ajar serta mendorong penyelidik dengan idea yang bernas dan bernilai dalam menyiapkan tesis ini.

Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada Kementerian Pelajaran Malaysia dan Jabatan Pelajaran Negeri Sarawak kerana telah memberi kebenaran kepada penyelidik untuk melanjutkan pengajian ke peringkat ini. Terima kasih juga kepada YAYASAN Sarawak yang telah bertimbang rasa membantu penyelidik dari aspek kewangan untuk sepanjang pengajian.

Seterusnya, ucapan terima kasih juga ditujukan kepada para pengetua di sekolah tempat kajian dijalankan, khasnya kepada Encik Jegalah@Douglas Ak Jaga (Pengetua SMK Saribas, Debak), Encik Robin Sabai (Pengetua SMK Ulu Layar, Betong), Encik Dominic Sullang Majang AMN (Pengetua SMK Kalaka, Roban), Encik Alexander Joeng Rimok (Pengetua SMK Saratok), Encik Hj Ibrahim Ibas (Pengetua SMK Bahasa Malaysia, Saratok), dan semua Penolong Kanan Akademik,

para guru, dan pelajar yang terlibat dalam kajian. Kerjasama mereka telah menjadi kunci kejayaan kajian ini.

Penyelidik juga mengucapkan jutaan terima kasih kepada Encik Radzak B Ismail, selaku Pengetua SMK Petra Jaya, Kuching, Sarawak yang amat memahami dan mengerti, dan atas budi bicara beliau, penulisan tesis ini dapat disiapkan tanpa halangan.

Terima kasih kepada semua terutama kepada pensyarah dan staff di Jabatan Bahasa Melayu, Fakulti Bahasa Moden dan komunikasi, Universiti Putra Malaysia, dan juga kepada individu-individu khususnya, Wan Muna Ruzanna Wan Mohmmad, Dr. Linton@Jerah Britten, Puan Teo Siah Huih, Encik Then Joon Leong, Cik Boo Mee Lian, Encik Andrew Anthony Taboh, Puan Chindu Embayau, Encik Ikechukwu Uzodinma Uba, dan Upie Bidin; mereka telah membantu penyelidik dalam pelbagai cara. Jutaan terima kasih juga kepada para penulis yang bahan tulisan mereka telah menjadi bahan rujukan dalam penulisan tesis ini.

Tuhan sahaja yang paling mengerti akan segala jasa dan budi yang kalian telah hulurkan. Semoga jasa dan budi itu mendapat restu daripada-NYA dan diberikan ganjaran yang sewajarnya.

PENGESAHAN

Saya mengesahkan bahawa satu Jawatankuasa Peperiksaan Tesis telah berjumpa pada 30 November 2011 untuk menjalankan peperiksaan akhir bagi Batik anak Bidin bagi menilai tesis beliau yang bertajuk “Stail Pembelajaran Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kedua dalam Kalangan Pelajar Peribumi di Sarawak” mengikut Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 dan Perlembagaan Universiti Putra Malaysia [P.U.(A) 106] 15 Mac 1998. Jawatankuasa tersebut telah memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahkan ijazah Doktor Falsafah.

Ahli Jawatankuasa Peperiksaan Tesis adalah seperti berikut:

Mohd Sharifudin bin Yusop, PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Hashim bin Haji Musa, PhD

Y. Bhg. Prof. Dr.
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Normahdiah binti Sheikh Said, PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Zulkifley Hamid, PhD

Y. Bhg. Prof. Dr.
Pusat Pengajian Bahasa, Kesusasteraan & Kebudayaan Melayu
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
Malaysia
(Pemeriksa Luar)

SEOW HENG FONG, PhD

Profesor dan Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi syarat keperluan untuk Ijazah Doktor Falsafah. Ahli Jawatankuasa Penyeliaan adalah seperti berikut:

Vijayaletchumy A/P Subramaniam, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Che Ibrahim B Salleh, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Noor Aina Dani, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

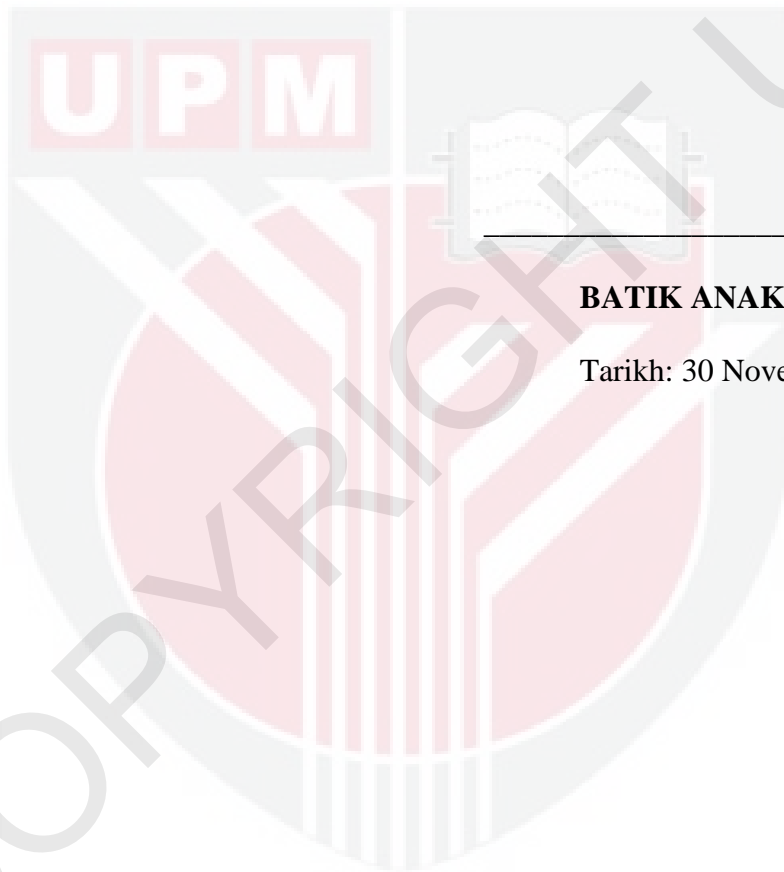
(BUJANG BIN KIM HUAT, PhD)

Profesor dan dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

PENGAKUAN

Saya memperakui bahawa tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli melainkan petikan dan sedutan yang tiap-tiap satunya telah dijelaskan sumbernya. Saya juga memperakui bahawa tesis ini tidak pernah dimajukan sebelum ini, dan tidak dimajukan serentak dengan ini, untuk ijazah lain sama ada di Universiti Putra Malaysia atau di institusi lain.

BATIK ANAK BIDIN

Tarikh: 30 November 2011

ISI KANDUNGAN

HALAMAN

ABSTRAK	ii
ABSTRACT	v
PENGHARGAN	vii
PENGESAHAN	x
PERAKUAN	xii
SENARAI JADUAL	xvi
SENARAI RAJAH	xviii
SENARAI CARTA	xix
SENARAI LAMPIRAN	xx
SENARAI SINGKATAN	xxii

BAB

I	PENDAHULUAN	1
	Latar Belakang Kajian	1
	Latar Belakang Kedudukan Bahasa Melayu di Malaysia	1
	Latar Belakang Stail Pembelajaran dalam Kalangan Pelajar	9
	Pembelajaran Bahasa Melayu dalam Kalangan Pelajar Peribumi Sarawak	15
	Pernyataan Masalah	20
	Persoalan Kajian	28
	Objektif Kajian	29
	Hipotesis Kajian	30
	Kepentingan Kajian	30
	Skop Kajian	34
	Definisi Operasional	34
	Stail Pembelajaran	34
	Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kedua Pelajar Peribumi Iban	38
	Peribumi Iban	40
II	SOROTAN KAJIAN	41
	Latar Belakang kajian	41
	Model-model Pembelajaran	42
	Model Pendekatan Pembelajaran	42
	i. Model Pembelajaran Selmes	42
	Model Sahsiah	44
	i. Model Myres-Briggs Type Indicator	44
	ii. Model Herman Witkin Field Independence-Dependence	46
	Model Pemprosesan Maklumat	48
	i. Model Kolb Learning Style Inventory	48
	ii. Model Pembelajaran Felder	51
	Model Interaksi Sosial	53

i. Reichman-Grasha : Learning Style Scales	53
ii. Model Perry	55
iii. Model Belenky	57
Model Multi Dimensi	58
i. Model Pembelajaran Dunn & Dunn	58
Kajian Stail Pembelajaran Luar Negara	59
Kajian Stail Pembelajaran dalam Negara	85
Perkaitan antara Sorotan Kajian dengan Penyelidikan Ini	94
III METODOLOGI KAJIAN	101
Reka Bentuk Kajian	101
Kerangka Teori	101
Kerangka Konseptual	104
Tempat Kajian	106
Populasi dan Persampelan Kajian	106
Kaedah Kajian	109
Kaedah Tinjauan Menggunakan Soal Selidik	109
Kaedah Temu Bual	110
Kaedah Kepustakaan	112
Pendekatan Kajian	112
Pemboleh Ubah Kajian	113
Pemboleh Ubah Bebas	114
Pemboleh Ubah Bersandar	114
Alat Kajian	115
Soal Selidik	115
Bahagian A : Demografi	116
Bahagian B : Faktor Rangsangan Pembelajaran	116
Faktor I	117
Faktor II	117
Faktor III	118
Faktor IV	118
Faktor V	119
Kesahan dan Kebolehpercayaan Alat Kajian	120
Tatacara Kajian	124
Kajian Rintis	125
Kajian Sebenar	125
Penganalisan Data	127
IV KEPUTUSAN DAN PERBINCANGAN	129
Pengenalan	129
Profil Responden	130
Pembelajaran Bahasa Melayu dalam Kalangan pelajar	
Peribumi Iban dan Masalah yang wujud	136
Objektif i : Untuk Mengenal Pasti Perbezaan Stail Pembelajaran Bahasa Melayu Sebagai Bahasa Kedua dalam Kalangan Peribumi Iban di Sarawak Berdasarkan Jantina	138
a. Pelajar Lelaki	138
b. Pelajar Perempuan	144
Objektif ii : Untuk Menjelaskan Perbezaan Stail Pembelajaran	

	Bahasa Melayu Sebagai Bahasa Kedua dalam Kalangan Pelajar Peribumi Iban di Sarawak Berdasarkan Aliran Pelajaran	150
	a. Aliran Sains	150
	b. Aliran Kemanusiaan	156
	Objektif iii : Untuk Menganalisis Perbezaan Stail Pembelajaran Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kedua dalam Kalangan Pelajar Peribumi Iban di Sarawak Berdasarkan Kemampuan Prestasi	162
	a. Pelajar Kategori Prestasi Cemerlang	162
	b. Pelajar Kategori Prestasi Baik	168
	c. Pelajar Kategori Prestasi Lemah	174
	Objektif iv : Untuk Membandingkan Pencapaian Bahasa Melayu Sebagai Bahasa Kedua dalam Kalangan Pelajar Peribumi Iban di Sarawak Berdasarkan Jantina	179
	Rasional Teori dengan Dapatan Kajian Implikasi	180
	Implikasi Dapatan Penyelidikan	187
V	RUMUSAN DAN CADANGAN	190
	Rumusan Dapatan Kajian	190
	Pembelajaran Bahasa Melayu dan Masalah yang wujud	190
	Stail Pembelajaran Bahasa Melayu Berdasarkan Jantina	192
	Stail Pembelajaran Bahasa Melayu Berdasarkan Aliran Pelajaran	194
	Stail Pembelajaran Bahasa Melayu Berdasarkan Kemampuan Prestasi	197
	Membandingkan Pencapaian Bahasa Melayu Berdasarkan Jantina	201
	Pengaplikasian Model Pembelajaran Dunn & Dunn dalam Meneliti Stail Pembelajaran Bahasa Melayu	202
	Kesimpulan	207
	Cadangan untuk Memperbaiki Stail Pembelajaran Bahasa Melayu	207
	i. Kementerian Pelajaran Malaysia	208
	ii. Pentadbiran Sekolah	209
	iii. Guru	211
	iv. Masyarakat Umum	214
	Cadangan Kajian Selanjutnya	215
	RUJUKAN	218
	LAMPIRAN	230
	BIODATA PELAJAR	340